

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 01815

BRENENDIK SHTETL

Menke Katz

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מעיןקע קאָץ

ברענענדיק שטעטל

פאַרלאַג „סיגנאַל“ באַס פראַלעטפּען

ניו-יאָרק, 1938.

Copyright by
MENKE KATZ
64 Jefferson St., Passaic, N. J.

1 9 3 8

פון דעם זעלביקן מעכאבער :
דריי שוועסטער — 1932 ;
דער מענטש אין טאָגן — 1935 ;
ברענענדיק שטעטל, בוך, 1, 1938.

Printed in U. S. A.

POSY-SHOULSON Press, 19 W. 21 St., New York City

II בוך

מיין אַרימע, ליטווישע ערד —
פון סווינציאָן, מיכאַלישעק און סווינציאָנקע,
מיט לידער פון בעטלער, ציגיינער און פייגל,
איז קיין מאַרצעפּאַנעם קיינמאַל ניט געווען באַשערט.

די זאַפטיקסטע סעדער,
האַבן ניט געשיקערט מיט וויינמרויבן.
דער באַב, די ציבעלעס און דער האַבער,
האַבן ניט געהאַט פאַרוואַס גאַט צו לויבן.

„מענדעלעס קליאַטשע“ אין בלאַטע געזונקען,
האַט דאָ געשלעפט די דערטרונקענע רעדער
און מיט אַ צעבייטשמער פעל געהונקען —
דורך פאַסיקעס אויסגעהאַקטע, דורך שימערע פעלדער;
איר האַט געגריסט:

ווען-ניט-ווען,
אַ פלעדערמויז אין איינזאַמען פליען —
און די פאַסטנדיקע וויסט,
מיט ווילדע שוועמלעך אין גיפטיקן בליען.

דער פאָרײַן פּלעגט זײַגן
מיט מאַריאַס בראַכע דעם קליאַק פּון אײוואַנען ;
און דער גוויר אין מיזרעך,
מיטן הינער-קאַרק אין זײדענעם טאַלעם,
האַט מיט גאַט אָפּן אױג זיך פאַרשטאַנען :
אין זײנע בענטשנדיקע הענט,
האַבן זיך געצאַפּלט —
„מענאַכעם-מענדלס“ האַרץ און „שײנע-שײנדלס“ דאַלעם.

דער ווינטער אין די כאַטעס איז געשטאַנען,
אַזאַ טשאַדנדיק-גרױער.
באַנאַכט פּלעגן שרעקן צעצונדענע אױגן —
פּון וועלף, פּון רוכעס און וואַלד-רויבער.

דער בולבענער פּויער,
פּלעגט נאָר לעקאַווער יעזוסן אַ כאַזער זיך בראַטן
און זעלמן ווען זײַנגען —
כױף אָף די טרויעריקע סטעזשקעס צום מאַהילניק,
ווען צו גאַט פּלעגט ער אַ באַרמענען טראַגן
און ס'האַט דער קלױסטער-גלאַק דעם טױט צעקלונגען.

דער זומער געווען איז גערעטן —
מיט קנאבל, מיט אויפעס, מיט מאגערן קארן.
דורך די באגניענס פלעגן זיך ציען:
אומעטיקע פי — צום פאסטוכס פריילעכן הארן.

די רייכעס פון סעטשקע און פון היי,
האבן פארוויגט דעם טאג אין שויער.
געשמעקט האבן קוסטעס: מיט בינען און האניק,
מיט יאגדעס, מיט פאזימקעס און כאזער-ניסלעך.

דער גרויסער אַנגעהייצטער אויוון,
ווי אין זונאוּפגאַנג — אַ פאַררויכערט געסל,
געבאַקן האָט מעליקע בולבעס באַם ערשטן האָן-געקריי
און ס'האַט די קאַטשערע מיט אייזערנער האַנט געשאַרט,
ווי צילינדערס פון ריוון — מעפּ מיט געשמאַקער קאַשע.

אַף יעדן פויער —
האַט דאָס פעלד, די זון און דער לאַנגער טאָג געוואַרט.
געווען איז דאָן קויעך פאַר ביטערער פראצע.
ס'האַט דער אַקער זיך געכאַווערט מיטן פערד —
און דער סערפּ — מיטן קוּזניע-פּויער.

ברענענדיק שטעטל

דער טשאַלנטדיקער רב — צעמעסערט האָט די שווערד.
שטורעמס האָבן די נעכט אויסגעקערט,
איז ניטאָ קיין נאַכט.
טרייפּעס האָבן די טעג פאַרברענט,
איז ניטאָ קיין טאַג.
די זון פינצטערט אָף האַלאַוועשקע-ווענט.

מיין אַרימע, ליטווישע ערד —
פון סווינציאָן, מיכאַלישעק און סווינציאָנקע,
איז ניט מיט קאַרן, ניט מיט בולבעס פאַרויט,
נאַר מיט קראַפּיווע, מיט פאַדלע און מיט ווערים —
אַ זון אַ קראַנקע,
טריקנט די טויטע געהערים,
פון קינדער, פון זעלנער און פון פּערד.

מיין אַרימע, ליטווישע ערד —
געמינעט מיט פּעך און מיט שוועבל,
איז ניט ווערט: קיין קעפל קרויט,
קיין לעבל ראַזעוון ברויט.

צעדייט

און ס'האט די נויט —
פון באדאנען די קינדער צוגענומען
און פון סווינציאן — אף בלודנע וועגן זיי פארטראגן ;
אליין דורך איימעדיקע נעכט
הערט זי,
בא איר יעדן קינד — הונגעריקע וועלף ברומען.
זי טוהעט יעיסנקען אין שלאף
און פון קראנקע כאלוימעס רעדט :
— אוי, נאך וועמען, נאך וועמען זאל איך פריער קלאגן.

געוואַגלט האָבן באַדאַנעם קינדער,
אָף וועגן באַזונדערע — וועגן פאַרלאַרענע,
דורך נעכט שמערנדיקע און דורך נעכט בלינדע.
געוואַגלט האָבן באַדאַנעם קינדער —
דורך עכאַס פון רעוועדיקן שרויט,
דורך ווייטע יאַמערן פון צעפליקטע זעלנער.
געזוכט האָט יעדער אַ מאָזל אַן אַנגעוואַרענעם :
ברויט, ברויט, ב—ר—ו—י—ט !

דורך באדאָנען,
 קאַרמשען זיך די גלייכע מעג פון אַפּריל.
 זי באַהאַלט אונטער דער הויט — יעדן נאַמען
 פון אירע קינדער די צעזייטע:
 עלציק, בערקע, מענטקע, בלומקע.
 די פוסטע שטוב איז פול מיט זייער ניט-זיין.
 אָן זיי דערמאָנען,
 אין וואָאָן — די ניט-באַגאַסענע בלומען.
 זייערע פוס-טריט — אין פאַרשטויבטן הויף,
 האָט נאָך דער רעגן ניט פאַרשווענקט.
 די אַלמע קאַץ, איז אָף דער העכסטער פאַליצע אַרויף —
 ווי זי וואָלט, אָף די פאַרלאָזמע געפעס, שיווע שוין געזעסן.

אין דער פּרילינגנדיקער לופט פון גרויען הויז,
פייפט די ליידיקייט אַ נאַנגדיקן בענקען.
אונטער די קאַלדרעם פון די ניט-פאַרבעמע בעטן,
טליעט נאָך די וואַרעמקייט פון אירע וואַגלענדיקע קינדער.
איצט הערט באַדאַנע —
זיי טרעטן ערגעץ דורך דערפּעלעך וויסמע
און זוכן אין אינגעווייד פון דער ביינערדיקער ערד,
פאַרגאַנוועטע מערעלעך און איבערגעזעסענע בולבעס :
אויצרעם פון פּריילעכע אַקערס באַהאַלטן.

דורך די פאַרטקעם און אין אַפּענעם פּירהויז,
פּלאַפּלען נאָך ווינטעלעך אויס —
די פאַרשטוממע, קינדערישע רייד.
יעדער ווינקל — אַלט און מיד,
האַרנט צו דער גאַס אַרויס,
ווי עס זינגט דער אַוונט זיין שיידונג-ליד.

נאָר יעיסקע האָט מיט דעם אומעט זיך געפרייט,
 ווייל וואָס טויגן אים ברידער און אַ שוועסטער —
 וואָס האָבן שוין קיין טרערן ניט צו וויינען;
 וואָס קערן איבער פאַר שרעק די אויגן,
 באַ יעדן סקריפּ פון מיר
 און מיינען
 אז פון אלע לעבנס איז דער טויט דער בעסטער.

יעיסקע מיט אַ בויך פון וואַסער אָנגעשוואָלן,
 מיט באַרוועסע פים ווי שיכעלעך צעדרייטע,
 קוקט דאַר און דאָרנדיק —
 ווי ס'וואַלטן די ניט-פאַרזייטע פעלדער אים געבאָרן.

זיינע בלויע אויגן,
 האָבן קיינמאַל קיין סנאַפּעס ניט געזען;
 די ביווע ליפּן,
 קיינמאַל קיין מילך ניט געזוויגן.

מעכטיק ווי זיין הילצערן ביקסל,
 לויפט ער בראַוו אין ליידיקן שטוב
 און מאַלט זיך אַ גיבער אָפּ אַ צעגריוועטן פּערד —
 אָפּ די עלנטע ווענט שפּרינגט זיין דינינקער שאַטן.
 ער וואַרפט ווי אַ העלד די שטולן און די בענקלעך אום
 און שפּאַנט איבערן דיל,
 ווי דורך האַרונגים אָפּ אַ שלאַכטפעלד.
 ער הערט —

די בענקלעך ווי פאַרוואַונדעטע זעלנער,
 בעטן אים אונטערטעניק:
 העלף אונדו, אַ יעיסנקע, אַ זיגער,
 נאָר יעיסקע מיט ביקס אָפּ שטאַרבנדיקע קעפּ,
 פּאַכעט לעצטע קלעפּ —
 ס'פּאַסט ניט קיין ראַכמאַנעס פאַר אַ קריגער.

נאכט.

דאס ליכטל אַטעמט אויס די לעצטע טראָפּנס.
באדאַנע וואַכט באַ זיין צוקאַפּנס :
— אונטער יעיסקעס וויגעלע,
איז נימאָ קיין ציגעלע.

— ווייל די וואָר קען איר אומגליק נאָר טיילן,
גלויב דעם ליגן אין דיין שלאָף :
אַמאָל האָט אַ קלוגע שאַף,
אַ פאַרבלאַנדזשעטן פאַסטוך געטראָפּן —
און אויב דו וועסט גיך אזוי איינשלאָפּן,
וועט די מאַיסע אליין זיך הערציילן,
אין דיין גלעטנדיקן שלאָף.

— אז דו שלאָפסט שוין טיף אזוי און ווייט,
ביסטו מיט דעם צויבער און איך מיט דער וואָר ;
אין מיין וואָר — דיין טויטע מאַמע שרייט,
אין דיין צויבער — זיינען פליגען אירע האָר.

— דיין מאַמע אויבנאָן אין גאַנעידן,
איז שוין פון פליען אַוואַדע מיד —
זי וואַלט מיט די מאַלאַכים זיך שיידן
און זינגען דיר אַ געהענעם-ליד :

„ווען דו ביסט אָף דער וועלט געקומען,
האַט מיין בלוט — דיין מאַזל פאַרגאַסן,
האַבן שטורעמס באַ מיין זייט גערומ.
אַף פלויטן געזעסן זיינען זאַטע ראַבן.
האַרמאַטן האַבן דעם אומעט פון שמעטעלעך צעשאַסן.
געבראַכט האָט דער פּרילינג דיין מאַמען בלומען“.

— דיין מאמע אויבנאָן אין גאַנעידן,
 איז שוין פון פליען אַוואַדע מיד.
 זי וואַלט מיט די מאַלאַכים זיך שיידן
 און זינגען דיר אַ געהענעם-ליד:

„אונטער יעסקעס וויגעלע,
 איז ניטאָ קיין ציגעלע —
 דיך פאַרוויגן
 דערשאַסענע — מיט כאַרכלענדיק געזאַנג.
 דיך טוליען טול-טול-טול,
 דיך טוליען די פלאַמען פון קריג.
 איז ווי זאַל באַדאַנע,
 דיך צערמלען מיט פאַרבאַכענע הענט?
 איז ווי זאַל באַדאַנע,
 דיך האַדעווען — אין אַ פּייער-וויג?“

מענטשקע און בלומקע

מענטקע האָט אַ וועגעלע מיט קישנס אָנגעלאָדן
און אליין פאַר אַ פּערדל זיך איינגעשפּאַנט ;
בלומקען באַ דער זייט — פאַר מאָל-בראַכע,
געפירט האָט ער באַ דער דיניקער האַנט.

דורך פאַרבאַרגענע סטעזשקעס, דורך קראַענדיקע פעלדער
האַבן די צוויי בלאַנדזשענדיקע קינדער,
מיט דעם וועגעלע קישנס געמאַסטן די ווייטן —
עפּשער וועט ווער,
אַ פענעצל ברויט אַף אַ קישן בייטן.

מענטקע האָט געמיינט,
בלומקע וועט דעם וועגעלע העלפן שטופן —
נאַר ווען מענטקע האָט געוויינט,
האַט זי אים געהאַלפן כליפען.

מענטקע און בלומקע

דאָס וועגעלע סאָפעט שווער,
דורך דעם קריצנדיקן זאָמד פון באַרג-אַרויף.
מענטקע און בלומקע הימל,
ווי טיף אין אַוונטדיקן טאָל,
מיניעט זיך סווינציאָן אין אַלע פאַרבן פון פאַרגיין.
דער זונפאַרגאַנג האָט דאָס שמעמל אין אַ גילדענעם טרוים געבימל.
דער אַפּריל דרעמל אָף די צעשאַסענע דעכער.
אין זייער מאַמעס שטוב, מיט ווענט ווי פון טהאַרע-ברעטער,
איז אַן אויסגעפּוצטער דער טויט איצט פאַראַן.

בלומקע שרייט :

דער באַרג איז הויך, דעם הימל אַזש צו גרייכן.
מענטקע הערציילט איר,
אַז אויג-מעלעך-האַכאַשן געוועזן איז נאָך העכער.
אַנמקעגן זיי, ברענט דער טאָג אין מאַירעוו —
ווי ער וואַלט זיין אייגן פייער, פאַר אַ מאַלעך-האַמאַוועס
אויסדערוויילט.

דער פארנאכט איז מיט זיי געגאנגען —
דורך זומפיקע לאַנקעס,
פאזע קוואַקענדיקע סאזשלקעס
און פלוצלונג די קינדער געוויון:
אַ איד אָף אַ בוים איז אָף זיינע טפילן געהאַנגען,
זיינע הענט געקרייציקט אין אַ ציילעם האָבן שפיון.
לעס אים,
דרייט דער ווינט שטיקלעך בלעטער פון אַ צעפליקטן סידער,
און אין אַ כומעש —
וויקן זיך אין בלוט די ניסים פון מוישע-ראַביינן.

בלומקע יאַמערט מיט אַלע גלידער —
צו דער גויסעסדיקער זון:
— הירשע-לייב טאַרשיש, הירשע-לייב טאַרשיש,
דער אונטער-שאַמעש פון כסידישן מיניען.

הירשע-לייב טאַרשיש אָפן בוים,
ווינט זיך אין אַ טפילעדיק געבעט
ווי אַמאַל —
ווען דורך די לאַנגע, רעגנדיקע נעכט,
פלעגט ער אָף די צעווייקטע קוואַרים זיצן,
מיט בראַכעס פאַריאַגן אַלע דונערן און בליצן
און שיידיםדיק מורמלען:
— אוי, גאַט,
דו זיי מער האַר און איך מער קנעכט.

מענטשקע האָט די הענגענדיקע פוס-פינגער געגלעט
און לאַנג געקושט די געשענדמע מפילן :
— הירשע-לייב מאַרשיש, הירשע-לייב מאַרשיש,
ווער וועט דעם היצלס הינט איצטער בענטשן,
ווען אין טויטנבודע וועלן זיי פאַרגיין —
אין אַ לעצטן, טרויעריקן בילן ?

— ווער וועט אין סווינציאָן — ציילן יעדן שטיין
און ווי דו,
דורך ביינערדיקע פינגער, הויפנס זעמדעלעך שימן
און זאַגן :
וויפל זעמדעלעך אזויפיל אומגליקן אָף מענטשן.

— ווער וועט אין עלול,
מיט די ערשטע, קאלטע ווינטן זיך קריגן
און פאַרשיקערן דעם דאַרן גוף —
מיט מפילעס, ווי מיט געשמאַקע וויינען.

— ווער וועט ווי דו פאַרשטיין,
די ווידעס וואָס עס זשומען אויס — סאַפּזומער פליגן ;
ווען די מאַכיקע שולהויף שטיבער,
אין גאַלד פון אַסיען שיינען.

— הירשע-לייב מאַרשיש, הירשע-לייב מאַרשיש,
ווען ס'וואַלט דער הונגער ווי אַ וואַרעם —
דורך די ביינער ניט געקראַכן,
וואַלט איך אין אַ רעגע דעם שטאַרקן בוים צעבראַכן
און אין מיין וועגעלע קישנס — ווייך דיך אויסגעבעט ;
וואַלט איך צוריק — אין סווינציאָן מיט דיר געלאַפּן,
דיך לייטערן אָף דער טהאַרע-ברעט
און צווישן די שענסמע קוואַרים —
דיך רואיק לייגן שלאַפּן.

דער פארנאכט האט הירשע-לייבן — אין פייער א שטיק געביטן.
אין זיין מויטער באַרד,
האַבן ווינטעלעך געשמעקט מיט אַפּריל-צווייטן.
דער מליע-בוים,
האַט מיט אַלע בלעמער — אַ דופּטיקן שטויב געקערט
און ס'האַט הירשע-לייב פון בוים,
ווי אַ סטראַשידלע, די פייגעלעך פאַריאַגט.

אין שפעט פון שטילן אָונט,
האַבן מענטקע און בלומקע געקלאַגט,
און ס'האַבן די זשאַבעס — אין ווייטע סאַזשלקעס געהערט:
הירשע-לייב טאַרשיש, הירשע-לייב טאַרשיש,
דער אונטער-שאַמעש פון כּסידישן מיניען.

מענטשע און בלומקע

מענטשע הימ,
ווי פיינלעך ס'איז די זון מיט הירשע-לייבן זיך שיידין
און דערזעט — אונטערן בארג :
מוישע-ראביינו — אין א הויז,
מיט פענצטער פון מאלאכים, אַנשטאַט שויבן ;
מענטשע רופט אים,
ווי מיט די פינגער פון אַן אויסגעקלערטער האַנט :
— קום, מוישע-ראביינו, אוי, קום.

און פון פאַרזשאַווערטע לוכעס,
גייט מוישע-ראביינו ווי אַ פאַס זונפאַרגאַנג אַרויס,
מיט אויגן —
פאַרבלאַנדזשעטע פונקען פון באַרג-סינאי בליצן ;
ער גייט לעס אַפּגרוגמן פון שוועבל און פון שטיין
און פירט זיין פאַלק אין קריע-קליידער אַנגעמאַן.
צוויי טויזנט האַרבסטן שוועבן גיך פאַרביי
און האַלטן
פון גאַר די וויאַלע בלעטער — אַן ענדלאַזע אַוואַלים-פאַן ;
איבער אַלץ — פאַרצייטיקע נעכט,
עפענען אַלע שליוון פון פינצטערניש און געוויין.

שפעטער אַוונט.
איבער מענטקען וויגט זיך מוישער-ראַביינז,
מיט אַ גוף פון נאַכט און אַ קאַפּ פון צאַנקענדיקער זון :
— זאַג אַצינד,
וואָס דו ווילסט מיין קינד.

— אוי, מוישער-ראַביינז,
מיט דעם טאַג וויל איך איצטער שטאַרבן,
אין זיין פייער אַנטשלאָפּן ווערן,
נאַר אויפוועקן זאַלסטו מיך ווידער,
אין הונדערט יאָר אַרום,
ווען זיין וועלן פון שטערן מיינע גלידער
און מיין מויל — פון הונדערט יאָר שווייגן שמוס ;
אויפוועקן זאַלסטו מיך ווידער,
ווען מיין לעצטן בייז, וועט די מיל פון צייט נאָך מאַלן,
ווען מיט די האַלב-פאַרמעקטע אויסיעס אָף מיין מאַציווע,
וועל איך זינגען אין אַ שטומען כאָר —
די לעגענדע פון פאַרגאַנגענע הונדערט יאָר.

— אוי, מוישער-ראַביינז,
די יאָרן וואָס גאַט איז מיר שולדיק,
אין איינציקע טעג צענעם ;
אייז טאַג ביז דעם צווייטן,
האַלט הונדערט יאָר אין קלעם.
אַמאַל אין אַ שטורעם און אַמאַל אין אומרואיקן פייער,
וועל איך וואַרטן געדולדיק,
פון איין יאָרהונדערט ביז דעם צווייטן ;
נאַר ווען פון מיינע זיבעציק יאָר,
וועט מיין לעצטער טאַג — צום לעצטן טויט זיך גרייטן,
זאַל איך אין אייביקייט פאַרשווינדן
און מיט מיין פאַרשווינדן —
פאַרשטומען זאַל פון מענטש און כאַיע דאָס געוויין.

אָנמקעגן מענטשקען — שרייבט מוישע-ראַכיינו,
מיט טראַפּנס זון, אָף אַ שוואַרצן צעמל :
— יע, מיין קינד,
דיינע זיבעציק יאָר,
וועט גאָט ווי דו באַגערסט צעטיילן.

— אַז דו שטאַרבסט אַצינד,
מיין מענטשקע — אַן עלף-יעריק קינד,
וועט גאָט פון דיין פּרי-פּאַרשניטן לעבן,
יעדן יאָרהונדערט — אַ טאַג אָן איינציקן דיר געבן.

— ווען אין דיין קייווער, וועסטו אַ טאַג אַזאַ געפינען,
וועלן דיינע גלידער די פאַרבליבענע זיך רירן —
דערוואַכטע שטראַלן פון אַ לאַנג-פאַרלאַשענעם באַגינען.
אַזוי יעדן יאָרהונדערט וועסטו אויפשטיין,
אין דיין שטעטעלע סווינציאָן —
קעדעי מיט דעם ערשטן זונפאַרגאַנג צו פאַרגיין.

— ווען אָף אַ באַרג פון יאָרטוויזנטן וועסטו שטיין,
וועט אַ נייער באַרג דיך טרעטן און צעטרעטן ;
פון לעצטן יאָרהונדערט, דיין לעצטער זונפאַרגאַנג,
וועט אויספינקלען — אין פאַלנדיקן גאַנג :
די אייביקייט אַליין — וועט אויך פאַרגיין.

די זון און מענטקע שרומפן איין
און איילן ערגעץ אזוי-גייך — אזוי-גייך.
א רענע איז ביידן געבליבן.
די זון — א וואונד פון טויזנט יארטוויזנט געשפונען.
מענטקע שעפטשעט אזוי שמיל — אזוי שמיל,
נאָר מוישע-ראַכיינו זאָל אים הערן:
בלומקע פון זיינע גוטע רייד דרעמלט —
ער האַלדזט דעם טויט ווי אַ פריינט אַ ליבן.

מענטקע שעפטשעט
און ער מיינט
זיין קאַל מיט אוראַלטער קראַפט שלאַגט,
זיין קאַל
מיט דונערדיקן געברום — אומעטום זיך טראַגט:
אז איך מענטקע וועל שטאַרבן,
וועט דער טויט אליין שטאַרבן —
מוז איך מיט יעדן ווינט,
איילן אַצינד,
צו זיין — אין לאַנד פון ניט-זיין דער קעניג.

מענטקע שעפטשעט
און ער מיינט
אים הערן — די זון, דער מענטש און דער וואַרים;
די ערד, דער הימל און הירשע-לייב טאַרשיש
וואָס רירט זיך קוים,
קעגנאיבער — אַפּן טליע-בוים,
ווי ער וואַלט אזוי פאַמעלעך קיין סווינציאָן זיך שאַרן.

מענטשקע און בלומקע

בלומקע כאפט זיך אויף פון לאנגן דרימל
און זעט:

מענטשקע — א סקעלעט-שמעקן,

מיט אויגן — צוויי זונפארגאנג-פלעקן,

זיין וועג צום קיווער טאפט.

זי טוליעט זיך צו אים — א פעקעלע שרעק:

— מענטשקע! מענטשקע!

ניט גיי, ניט גיי פון מיר אוועק.

איבער זיי,

דער אַוונט — א פאַרכאַלעשמער שמעטערלינג,

מיט אַן איינציקן פליגל נאָך קלאַפט.

באַם אַנקום פון נאַכט,

האַט מענטשקע געזען,

ווי מוישע-ראַביינו —

האַט אין די לוכעס זיך ווידער באַהאַלטן;

האַט מענטשקע דערזען,

אַז נאָר מיט בלומקען, מיט דעם הונגער

און מיט אַן עלנט וועגעלע קישנס איז ער געבליבן.

אַרום: שמערן און וויימע קאַנאַטען-נוואַלדן,

האַבן סטאַיעס פייגל אין צעשראַקענע קרייזן געמריבן.

וואַלקנס פאַרציען די פּרילינגדיקע שטערן
און לאַדן זיך אָן אין די הויכן, שווערער און שווערער,
ווי זיי זאָלן זיך קלייבן די אייגענע גוואָרע צעשטערן.
וואַלקנס צעפלאַצן אין דוירעם געוויין
און צעטרייסלען די קינדישע ביינער אונטערן הויט.

מענטקע האַלט בלומקען,
אין די צעווייקטע קישנס באַהאַלטן.
זיי בלייבן — אַליין
מיט רעגן, מיט ווינט — מיט טויט,
מיט פאַרשוואַנדענע מוישע-ראַביינע געשטאַלטן.

מענטקע און בלומקע

ס'דארף דער רעגן ניט קיין בעט,
ס'דארף דער ווינט ניט קיין רו,
נאָר מענטקע — מיט בלומקען אין וועגעלע, שטייט צו.
דורך זיינע אָפענע לאַמעס רינען
אין ריטשקעלעך — די ווייטע וואַלקנס.
דורך זיין יעדן גליד וויינט די פרעמד.

מענטקע פאַרנעמט,
פון די פאַרוואַגלטע וועגן אַ געבעט:
אוי, גאַט,
פאַרוואַס האַסטו אונדז אַזוי פאַרשאַלטן,
אַז קיין וואַנדערערס טריט,
זאָל אין אונדז קיין רו ניט געפינען.

און ס'האַבן די קינדער צו דער מידיקייט געבונדן,
אין בלינדן וועג זיך געלייגט —
אַ רעגנדיקע האַנט האַט די דינינקע לייבער געשונדן;
און ס'האַבן די קינדער ווי צו אַ קראַפט וואָס היילט,
דער בייזער נאַכט זיך אָפּגעגעבן
און לאַנג געהערט ווי דער רעגן,
מיט ביטערע טרערן דערציילט:
אַז ערגעץ ווייט, ערגעץ ווייט — וואוינט דאָס לעבן.

אין א פארטאג האבן די קינדער אהיים זיך געשלעפט —
אן קישנס, אן ברויט און אן מוישער-ראבינאן.
דער שלאף האט צו די וויעס זיך געקלעפט
און ס'האבן קרומע וועלדלעך ווי אין א טאגן זיך געדרייט:
מיט מענטשן צעטראמענע,
מיט מענטשן פארשאמענע,
לעבעדיקערהייט.

די נאכט איז ווי פון א סרייפע געלאפן
און ס'האט דער טאג זי נאכגעיאגט.
דער פארטאג האט שורקען, דעם-רום, דא געטראפן —
וואך איבער דעם דינסטן ווארט-גערויש.

די מאיאיקע נאכט האט שורקען פון פיינט פארבארגן.
איצט —

זיצט ער אף א בוים:
א פויגל פון א נימ-געשמייגן כאלעם;
אין איין אויג —
שטייען דייטשן מיט בלוזע שווערדן אין די הענט,
אין זיין צווייטן אויג —
די פארבענקטע קאמיא — איבער זיין בילד געבויען.

מענטקע און בלומקע,
צעשושקען דאס פיינלעכע שמילקייט
און שארן זיך סוידעסדיק פון וועלדל ארויס —
נאך שורקע, אונטער שרעק פון שארכנדיקע צווייגן,
ווי צוגעוואקסן צו דעם בוים,
איז מיט דעם טרוים פון זיין פארלארענער קאמיא געבליבן:
— ליב האב איך דיר, א ליב מיין קאמינקא,
ווי שטארק עס קען א הארץ נאך ליבן.

מענטשקע און בלומקע

שורקע היט אין וועלדל,
ווי בערגלעך מוראשקעס — פארדעכטיק זיך באוועגן;
ווי ערגעץ,
גרילן אין אלמינקע שמיבעלעך — זיין מאזל צעזעגן.

און ס'בלאנקען די קינדער אהיים — לאנג-לאנג,
דורך דער מאיאיקער ווייט פון דער ערד.
ארום זיי,
יאגן צום שלאכט — ענדלאזע אבאזן,
מיט דייטשן, מיט ביקסן, מיט מידן געזאנג;
די קאפימעס פון פערד,
ווערגן די פרישע, טויאיקע גראזן.

בלומקע ווייזט מענטשקען —
א וואלקן זעט אויס,
ווי פון סווינציאן דאס אפגעברענטע קלויז:
— זע מענטשקע, מענטשקע זע,
אויך אין הימל,
איז הירשע-לייב טארשיש —
דער אונטער-שאמעש פון כסידישן מיניען.

צוריק אַהיים

פאר וועמען —
פוצט זיך די יולי-נאכט אזוי,
וועמען קען איר נאָגנדיקע שיינקייט דערפרייען —
אויב ניט מענטשקען און בלומקען,
וואָס גייען
פון נאָענטן באַרג אַצינד
און זעען — שוין ניט אין כאַלעם,
די אויסגעשטערנטע דעכער פון סווינציאָן.

אָרום באַרג — זאַפטיקע שמשאָויע בליען.
יעדעס בלעטעלע אין ריינסמן טוי זיך צוואַגט.
פון פאַשמענער גאַס — די צעשראַקענע שטיבער,
צום שטאַרקן באַרג זיך ציען.
הינטער די פאַרריגלטע לאַדנס,
לויפט יעדנס האַרץ —
ווי ס'וואַלט עס ווער נאַכגעיאַגט.

אַף זאַבלאַטנער גאַס — מאַכנעס הינט,
בלאַנקען ווי אַוואַלים אום
און בילן אויס אַ הינמישן קאַדיש
נאָך הירשע-לייב טאַרשיש,
דעם אונטער-שאַמעש פון כסידישן מיניען.

שורקע דער אַנטלאַפענער רום
אין אַ בלינדן בעטלער פאַרשמעלט,
זוכט פון זיין בלאַנדער קאַטינקאַ אַ גרום —
זוכט דאָס פאַרלאַרענע ליכט פון זיין וועלט.

אפן שולהויף. — דער וויסער העקדעש,
איז מעכאדעש די לעוואַנע מיט אייגענע טפילעם.
כאיעם-מעיער דער סווירער,
אין אַ פאטשיילע מיט ציצעם — אַנשמאַט אַ טאלעם,
מיט איין אינגלשן און איין מיידלשן שוך,
ווי האַלב אינגל און האַלב מיידל —
ווערט גאַר בעטנדיק ניט מיד :
— אוי, לעוואַנע, לעוואַנע,
גיב אַ שטיקעלע ברויט —
וועסטו האַבן כוין אַף יענער-וועלט,
ווי דו האַסט כוין אַף דער וועלט.

„דער פריישישער קעניג“, מיט זיין בלעכענער קרוין,
מיטן האַלדו, ווי צום שעכטן, פאַרריסן אַרויף,
קרייעט הייזעריק צו דער לעוואַנע :
— שיידיס-קאַפּ,
אין סווינציאַנער הימל ניט וואוין
און ניט גיי אונדז נאָך אזוי פאַוואַליע :
לעוואַנע לויף —
אין דעם פאַר-בריישיסדיקן גאַרניט אַנטלויף !

— ריכוינע-שעל-אוילעם — האַר פון ביידע וועלטן,
לייע, „די מאַלקע פון פריישישן קעניג“, צו דיר רעדט :
גיב מיר קויעך — יעדן געלעכטער צו פאַרשילטן,
גיב מיר קויעך דיין הייליקע טכינע צו לייענען
און אַף אַלע גזירעם — וויינען, וויינען, וויינען,
ווייל לאַבן איז שוין פאַר אַלעמען צו שפעט !

איטשע-הירש דער געשמאדמער — פאָנפעט זיין געבעט :
 — אַי, יעדער האָר פון מיין פינצטערער באַרד,
 וואָס איז ווי כצאָם, אַי, הייליק געווען,
 זאָל קעגן דער לעוואַנע —
 ווערן איצט אַ קלאַלע,
 עס זאָל איר שיין ניט שלאָגנדרעווען
 אין אונדזערע, כאַרעווע שטעט.

און ס'איז מעכאָדעש די לעוואַנע יעשיע דער פינמלער,
 מיט אַ כריפנדיקן, קאַל-נידריי ניגן :
 — אַי-אַי, אַי-אַי, אַי-אַי, אַי-אַי,
 אויגן זיינען אַ באַרד, אויגן זיינען אַ קלאַג.
 ווען ס'זאָלט דער מענמש ניט זען גאַמס שיין,
 וואָלט די בלינדקייט אַליין געוועזן — טאַג ;
 ווען ס'וועלן קיין אויגן אין ערגעץ ניט זיין,
 וועלן קיין טרערן מער ניט זיין —
 אַי-אַי, אַי-אַי, אַי-אַי.

און אין די הייליקע געבעטן,
 שפּרינגט פּלוצלונג מעישקע-זשוליק צו :
 העי גאַט, דו קנאַקער, איך קען זיך מיט דיר וועטן,
 אַז כ'אַג אַריין דיך אין דיין טויטן-רו —
 אַרויס פון די שטערן, פון די קוואַרים און פון די גראַזן,
 דו זאָלסט ווי שורקעס בלינדע אויגן אויסרינען ;
 אַז ס'קען דיין ווייטע ריע, דעם מענמש קיין ליכט ניט ברענגען,
 איז עפּשער טאַקע — ליכט אין פינצטערניש געפינען.

אין ציגן-געסל,
איז אריין א שמאלער פאס יוליהימל.
שורקע דער „בלינדער“ פויזעט,
מענטקען און בלומקען אנטקעגן
און שלאגט מיט זיין שטארקן שטעקן,
דעם שוואכן, בלאַנדזשענדיקן שיין —
ער איז פון אלטן געסל — דער לעוואַנעדיקער עלנט.

שורקע שפירט ווי קעגנאיבער,
אף א שפינוועבדיקער ברעט,
רעדט —
א געפאָנגענע פליג צו א שטערן:
— פאַרשווינד, מיין ליכטיקער, מיין ליבער,
ניט לאַז דיין שיינקייט דאָ אַריין —
זאָל דער פיינט אין פינצטערניש מיך פאַרצערן,
א, לאַז אַליין מיך מיט מיין פייך.

אפן שולהויף — דער העקדעש,
פירט שוין די לעוואַנע, דורך די ברענענדיקסטע קאפּהאַקאַלן.
הינטער באַדאַנעם שמוב —
לייגט די יוליינאַכט,
שטערנדיקע לאַמעס, אפן צעלעכערטן שטאַל
און מ'רוישט די פוסטקייט אין דער טיפער לידאַוונע,
ווי א ווייטער קלאַנג פון אַן איימעדיקער גרוב.

און ס'האט באדאנען — א שארכנדיקע אומרו אויפגעוועקט.
 א גרינגקייט ווי א צויבער האט איר דורכגענומען.
 צי האט א ווינט אין די שויבן געקלונגען,
 צי האט זי אירע קינדער אין כאלעם געהערט?
 ווערטער נאענטע האבן איר געגלעט.
 א קאל האט נאך פון גליק געזונגען,
 פארשוואונדן ווערט — די קלאלע פון דער ערד.
 זי קוקט גיריק צו העם הימל ארויף —
 איבער איר,
 א לופטיקער זילבער מילד אזוי טרעט.
 דער שטערנדיקער גאט נאך שרעקט,
 ווי ער וואלט שלעכטע סידעס איר פארטרויט.

פלוצלונג,

האט דער כאלעם אין וואך זיך געביטן
 און פול ווערט, מיט פריידיק געוויין, די פוסטען שטוב.
 מענטקע ביז פאכאד גערירט —
 ציטערדיקער הויט און ביין,
 שמעקט מיט בלוט און מיט רייכעם פון וואלד-צוויטן;
 און בלומקע — כאוועדיק-הויל,
 אין די יולי-שמערן אויסגעצירט —
 רייסט איר פרייד אויף — אין א ווילד געזאנג.
 אין דער מיטנאכטיקער שטוב,
 רעוועט איר ליד — א געפלאצטע קויל.
 די פרייד ביז אומקום נאגט טיף אזוי און באנג.

באדאנעם בליק גלעט אזוי צארט :

— קינדערלעך מיינע,

איך האב יעדן טאג — הונדערט יאר אף איך געווארט.

אונטער וועלכן הימל און אף וועלכע וועגן,

האט איר געוואגלט —

ווי אן א פאסטוד — פארלארענע שאף ?

וויפל מעג האט די זון אן איך פארגעסן ?

מיט וויפל וואסערן האט איך געשווענקט דער רעגן ?

וועלכע האנט האט איך געברעקלט עסן ?

וועלכער שטיין האט איך געגעבן שלאף ?

מענטשע און בלומקע,

גיסן אין די גלידער אן געזונט און רו.

באדאנע כאס אויוועלע פארעט זיך — גיך-גיך :

— געשמאקע שמשאוויע האב איך

און מעליקע בולבעס שמעל איך שוין צו.

יעיסקע — אליין אין דער גרעסטער בעט,

קערט זיך האלב-וואך

און זעט :

די יולי-נאכט געמט אים ארום

און גיט אים טייסערס זילבער גאר א סאך.

אף זיינע באקן צוקט א ווייטע לעוואנע-בלום.

דורך דעם פענצטערל — דער הימל,

זעט אים אויס — אן ענדלאז ברויט,

באשאמן מיט מיליאנען שמערן-קימל.

שמיל.

אָה די דעכער, זיצן שאַען אויס, אַ פּולווערדיקן פּאַרטאַג.
כאַיעם-מעיער דער סווירער,
שאַרט זיך —

אַרום די קרומע ווענט פון אַלטן בייסמעדרעש
און קלערט:

אומעטיק-אומעטיק,

וואוינט גאַט אין ווערטער הייליקע פון סיפער-טוירעם.

כאַיעם-מעיער דער סווירער איז מעסאַמעיאַך גאַט

און גייט רונד-אַרום — אַ שאַטן-קאַראַהאַד

און ס'טאַנצט אין האַפקע אויך זיין בעטלערישער שמעקן —

די שפּיצן-פינגער שפּרינגען פּרום און שמיל,

די ניטגוטע ניט צו וועקן;

כאַיעם-מעיער דער סווירער איז מעסאַמעיאַך גאַט

און פאַטשט אים אויס אַ דודעלע מיט די סקעלעטן-הענט:

דו, דו, דו-דו-דו —

אין סוויר דו, אין סווינציאן דו,

אין מיכאַלישעק דו, אין קלושצאן דו,

דו, דו, דו-דו-דו.

ווען ס'האבן די קינדער
באם שיין פון א קינדלע — געשמאק געגעסן,
האט די נאכט זיך געקליבן פון באדאנעם הויז,
נאר א פענעצל לעוואַנע אָף א שויב האַט זי פאָרגעסן.

אַכער יעסקע,
האַט דער פרייד צעפליקט מיט קייכנדיקע גוואַלדן.
דעם פאַרטאָג האַט ער געבריקעט,
ווי ער וואַלט מיט די צעבויגענע פים, געפרואוּט די נאַכט
פאַרהאַלטן ;

מיט אַ מילדער בולבע — אין קאַעסדיקן מויל,
האַט ער באַ יעדן בים,
זאַ-הי-הי-הי-קעט :
— פּ-פּ-פּיינמ, פּ-פּיינמ !
אַ-אַ-אַ-לע-מ-מ-מען פּיינמ !

אַף יעסקען האַט די זון געוויזן,
אַ פּורפּורנער שידון — אַ פּייג די גרויס.
מיט אויגן — אַפּענער גרויל,
האַט ער אין פאַרטאָג געשיינמ,
ווי ס'וואַלט אַ גליענדיק וועזן,
פון זשאַרנדיקן פּריפעטשיק :
ביטער און אַלט-געבאַרן אַרויס.

בערקע

א סאָד באַם שלאַכט — לעם דערפעלע גריוויאַט.
מאַרך צעשאַסענער האַט די וואַרצלען געשטאַרקט,
האַט געקוילעכט דעם פורעם פון די עפל און די בערנעס;
יעדעס האַיפעלע ערד — איז געווען אַמאַל אַ בראַווער סאַלדאַט.

בערקע, צעקאַרמשעט און געל — אַ קליינינקער זאַקן.
האַט זיין קינדישן קויעך דעם פאַריץ פאַרדונגען:
שאַרט ער זיך אין סאָד — אַ צעשראַקענער וועכטער
און האַלט קעגן הונגעריקע יונגען
אַ ציטערדיקן פלאַקן.

באַטאַג, היט בערקע דעם פאַריצם הונט,
עס זאָל ניט ווער אַ הינטיש מיטיק פון אים בראַטן;
באַנאַכט, היט אים דער הונט —
ער זאָל פון סאָד אַן איבעריקע בערנע ניט רייסן.

געקומען איז דאָ דער האַרבסט מיט פולע מעג מיט פייער,
 ווי ס'וואָלטן שלאַכטן אויך באַשערט דעם זומער צו שטאַרבן.
 איצט איז גרוילנדיק-שמיל.
 בלעמענדיקע מייסם פלוידערן אין ווינט:
 דער האַרבסט, דער קאַברען, וועט נאָך לאַנג
 דעם זומער צו דער קוואַרטע טראַגן.

אַף פעלדער וויסמעוועט — דער ניט-פאַרזיימער קאַרן.
 גרילן פאַרוויינען די פוסטע שיזערס.
 מיף אין דער ערד,
 שמעכן ווי דערנער — פאַרוואַלגערטע שאַרבנס.

ערגעץ אַ טייכל מורמלט גויסעסדיק,
 ווי לעצטע ווערטער פון טאַטעס — אין שלאַכטן צעשאַסן.
 די צווייגן — געלע, וויאַנענדיקע פאַנען.
 וואו-ניט-וואו,
 לעצטע זיסע פרוכטן דערמאַנען —
 אַן אַלמאַנעס מיט הייסע דורשמן אַנגעגאַסן.

אף די אוראלטע פרוכט-ביימער, בויען זיך קראַען געסטן
און ווערן גריזשען וועגן דורך דער פוילער קאַרע.
יעדער בוים — אַ שרעקנדיקער שטעקן.
די בלעטער וואָס דער ווינט האָט אָפגעפליקט,
בעטן זיך פון שטויב, צו די ביימער-שפיצן ווידער,
וויינען אַזש פון יענער-וועלט אויס זייער צאַר:
— צו פרי, צו פרי, צום שעד אונדז געשיקט.

נאַר די יונגע עפל-ביימער,
צעשיינען דעם האַרבסט אין פּרילינגדיקן אינגעווייד.
יעדער צווייג מיט גאַלדיקער לופט איז דורכגעהעלט.
די בלעטער זינגען אין ווינט טויטערהייט
און רייסן אַליין זיך צו דער קוואַרע:
— אוי, ברידערלעך אַרונטער פון די צווייגן,
באַלד וועלן וואוינען דאָ די הונדערט פּרעסט.
יעדעס אַדערל אין אונדז איז דורכגעגעלט
און ס'רופט אַ שנייאיקע מאַמע אַ ווילינקע אין געסט.

אין סאך — א פינצטער געדריי פון קווארים,
און פאר א סגולע צום ליכטיקסטן גאנעידן,
האלטן זיך די טויטע זעלנער פאר די הענט.
דער רעגן האט זייער בראווקייט, אף די ברעטלעך, האלב
שוין אפגעמעקט.
דער ווינט האט זייער הייליקייט, אף די ציילעמלעך שוין
אויסגעקרימט.

בערקע — א שטיק וועלקנדיקער הארבסט.
פינעלעך לעוואנע, שארן זיך אף יעדן שמרוי פון זיין בודקע.
ער פארנעמט די זעלנער אונטער דער ערד,
שפירט זייערע שאטנס אף די לעוואנעדיקע צווייגן פול
און ס'ווייס ניט בערקע —
צי איז ער דא,
פון דעם פאריצם הונט און די לעצטע פרוכטן דער וועכטער,
צי פון די זעלנער אונטער דער ערד.

א טעלעגראמע

ערעוו ראש-האששאנע.
אין סווינציאן דער אָוונטדיקער ווינט,
ווי דורך אַן איימעדיקן שויפער רופט :
די זון איז אין סאָקאַנע.

פיצלעך שטויב טומלען אין דער טויכעכע-לופט,
ווי ס'זאָלט די ערד געקליבן זיך פליען.
יעדעס שטויבעלע טראַגט אַ שוואַרצן יאָים-האַדין.
אַפילע אימשע-הירש דער געשמאַדמער,
איז אַפֿן אַרן-קוידעש אַרויף
און פאַר די שרעקנדיקע טוירעס זיך גענומען קניען.
ביז ס'איז באַפאַלן אים דער צערייצמער שולהויף :
קינד און קייט — מיט קאַטשערעס און בייזע הינט.

אין באדאנעם הויז,
האָט די וואָך דעם יאָנמעה פאַרטריבן —
וואָלגערט זיך דער ראַשי-האַשאַנע אין טוכלען קעלער
און טוליעט זיך צום כוילעוו פון די פאַרשמאַלצענע לייכטער.

באדאנען נאָנט די ליידיקייט פון די פאַרשמויבמע טעלער.
די אומרואיקע פינגער שפילן אין דער לופט,
ווי זי וואָלט קיטקעס ווייצענע געקנאַטן;
פון האַרבסט — דער טויטלעכער דופט,
האָט אין איר יעדן ביין זיך פאַרקליבן.

אַף אַ טרויעריקער וואַנט,
מאַלט אַ שאַטן איר ביינערדיק געשמאַלט.
זי שפירט דעם אַמאַל נאַענט ווי דאָס אייגן העמד.
פון אַלע אַמאַלן איז איר דער היינט ווייטער.
דער אַמאַל מילד אַזוי, מענוירעדיק ברענט.
דער היינט —
דורך די טיפסטע נעכט שיינט, מיט מענטשן-שייטערס.

בלומקע שווימט אין געדאַנק,
אין אַ טייך פון מילכיקער שמשאָויע:
— מאַמע, מאַמע,
וואָס איז געשמאַקער פון שמשאָויע?

— בלומעלע מיין קינד,
איידער גאָט האָט מיט דעם מענטש זיך צעקריגט,
האָט אַף די מייסימדיקע פעלדער גאַלדיקער וויין זיך געוויגט.
אַט דער אומעטיקער טיש,
האָט מיט כאַלע, מיט זמירעס, מיט פריילעכן וויין געשמעקט
און טאַרט און נים און מאַזל —
האָט אויך פאַר אַרכים אַרימע געקלעקט.

און ס'האט די מיר א שפרונג געמאָן,
א בריוו-טרעגער — צעשוידערט די וויילינקע רו :
דאָס הויז גרוילט — א קיווער א צעפראַלטס.
די געקאלכטע ווענט ווי אין מאַכריכים אָנגעמאָן.

מענטקע — א אידעלע אָן אלטס,
שלעפט זיך צו באַדאַנען צו,
מיט אויגן פאַרגלאַצט צום פאַררויכערטן באַלקן :
— מאַמע ! מאַמע !
א טע ! לע ! גראַמע !
עלציק איז אין „בואוויץ“ — אָף קרוואַווקע קראַנק.

— מיין עלציק ! מיין עלינקע ! מיין שוואַרצער יאַנמעה !
מיין איינאיינציק, עלטסטע קינד !
וואַסער פייער טראַגט דיך אַצינד ?
אז טראַגן זאָל אַ קראַ — דעם מאַרד פון דייטש,
וואַס האַט געכאַפט דיך אין אַבאָן.

— ווי זאָל איך,
פון ווייטיקדיקן הויט זיך אויסמאַן
און ניט ווערן ?
אוי, טהאַרעדיקע פינצטערניש פון קוואַריס-שטיבל,
באַהאַלט מיך פון גאַט און פון די שמערן.

אין קאמער גייט אויס,
א פאסיקל אונט אף עלציקס פוסטן בעטל.
די טעלעגראמע גאנוועט זיך אליין ארויס,
פון באדאנעם צעשראקענע פינגער
און שוועכט אין וויסטן הויז,
ווי פון גאט — א שווארצער צעטל.

מענטקע פארטרויט די קינדער,
אז ער האט אין כאלעם געזען,
עלציקס קאפ — אף א דייטשן שפיו.
פלוצלונג איז געשען,
ווי נאך מאשיאכן — א יענער-וועלט וואונדער :
ס'איז דער קאפ אנמלאפן פון דעם שפיו
און אפן האלדז צוריק זיך אנגעמאן.
אין בלומקען מאנצט פאר שרעק א צאן אן א צאן,
אבער יעסקען שרעקט ניט אפן שפיו — עלציקס קאפ,
ווייל —
פולער איז אן אים, מיט שמשאווע דער מאפ.

לעוואַנעדיקע שטילקייט.
כלומקע גאָפּט,
וואָס אין גרויס פון סווינציאָן,
איז ניט קיין ערד, נאָר זילבער און זילבער פאַרזאָן.
אַזויפיל ליכט קען שניידן ווענט און דעכער,
ווי ס'וואַלט די נאַכט פון אַרט זיך אָפּגעריסן
און מיט אַלע שטערן זיך צעשפּרונגען.

באַדאַנע גייט, ווי פון אַ וואונד צו אַ וואונד, צו בערקען איבער
— און וואו איז בערקע ?
מיין פאַרקלערטער, שטענדיק קאַלטער בערעלע.
וואו וועט ער אָן אויוון נעמען,
אויסצושאַרן זיך לעכער אין קאַלמן העמד ?
ער מוז דאָך אין דער פרעמד,
אַפילע פאַר די שטיינער זיך שעמען.

— אוי, מיין פאַרגרינטער שטענדיק אומעטיקער בערעלע —
ווייסט גאָט ווי שטאַרק ער בענקט נאָך עסטערקע-„סמובון“.
עסטערקע איסער דעם קאַצעוווס,
וואָס האָט אין די קלעפּעדיקסטע „שפּאַנקעס“ ניט געקרענקט
און ס'איז צו פּערצן יאָר —
הוילע יאַטקע, אָף איר לייב, יעדער פונט.
מיט צייגנינעריש, פינצטערע צעפּ,
מראַגט זי זיך פאַרביי אַזוי געזונט,
אַ די שווערסטע עמער וואַסער,
שרעקן זיך פאַר אירע קאַצאָווישע הענט.

די קינדער באפאלט,
 נאך עלציקן און בערקען — א גריזשענדיק בענקען.
 טרערן בריען די צעגלאנצמע אויגן.
 יעסקע וויל די „ברידער“ אפילע ניט געדענקען.
 מיט דעם הילצערן ביקסל,
 שפאנט ער זעלנעריש, קלוג —
 און טרייבט די ווענט פון שטוב
 און וואַרנט אַזש מיט טויט — דעם טויט:
 ש-שיון קליין-קליין ג-גענוג,
 ד-דאָס קליי—נינקע ל-לע-בע-לע ב-ברויט-ברויט.

אַף אַ האַלאַוועשקע באַם פינמלענדיקן קינעלע-רויך,
 זעצט זיך יעסקע — אַ מענטשעלע אַן אויסגעקלערטם
 און ווי דורך צויבער אַלין נאָך הערט,
 די מאַדנע מאַיסעלעך, וואָס עלציק האָט דערציילט:
 פון אַ פּוסטער שטיבעלע וואָס איז צו די וואַלקנס אַרויף
 און האָט דורך דער ליידיקייט גאָט געזען.
 פון אַ באַרג וואָס וואוינט איצט אין אַ טאַל.
 פון אַ זעמדעלע וואָס איז אַמאָל אַ לאַנד געווען.
 פון אַ נאַכט וואָס לעבט מיט דער זון בעשאַלעם.
 פון אַן איבערמאַרגן וואָס האָט פאַרבלאַנדזשעט אין אַמאָל.
 וועגן אַ בלום וואָס איז אַרויס פון אונטער אַ שטיין
 און מיט אירע רייכעס אַ פאַרוואונדעט מאַלעכל געהיילט,
 און וועגן דעם שענסטן כאַלעם
 וואָס געכאַלעמט האָט גאָט אַליין.

אויך באדאָנען — טראַגן מאַיסעלעך,
דורך ווייטע וועלדער און צעווילדעוועטע בערן.
א מידקייט שלעפערט אירע פיינען.
אין האַלבן דרימל —
הערט זי,

ווי ס'הילכן אין יעדער שויב אַפּ,
די גאַענמע טריט פון יאָים-האַדין ;
אין האַלבן דרימל,
זעט זי אַף דעם קלויסמער-ציילעם —
עלציקס לעצטע גאַכט געהענעמדיק טאַגן.

פרימאָרגן.

באדאָנע נעמט די קינדער אין אַ קופּקעלע צונויף —
שיינע, צוגעוועלקטע בלומען :

—אוי, קינדערלעך, מענטשקע, בלומקע, יעיסקע,
עס מוז די לענגסטע נאַכט אויך האָבן אַ ברעג.
ווי אַ זון פון פינצטערניש וועט נאָך בערקע קומען
און ער וועט פון אונדז שוין קיינמאָל, קיינמאָל ניט אַוועק.
ווי ס'האַלט זיך אַ בוים צום וואַרצל און צום שטאַם,
וועלן מיר האַלטן זיך צוזאַמען.

— און עלציק האָט אין כאַלעס מיר געזאָגט,
אַז ער לעבט! לעבט!

אַנטקעגן אים —

אַ בענטשנדיקע האַנט האָט געשוועבט
און געוויזן,

פון זיינע טעג — אַ זילבערנעם באַרג,
יעדער טאָג אַן בלוט, אַן געוויין.

איז לאַמיר קינדער צו עלציקן גיין,
צו עלינקען אין בואוויין, אין בואוויין.
ווי לאַנג עס איז דער שווערער וועג,
וועט לענגער זיין נאָך אונדזער פרייד.

זאַל נאָר עלציק לעבן! לעבן!

יעדן וואַלקן שפּאַלטן וועט אַ בליץ
און אַלדאַסבייז ביון דעק אויסניסן.

און ס'לאזט זיך באדאנע —
צו איר ערגעצדיקן עלציק ארום,
אף גאטס באראט,
מיט מענטקען און בלומקען פאר די בלויילעכע הענט.

פון סווינציאן טונקלען פיר אומעטיקע פינטעלעך אוועק.
וועגען פון נויט, פון פייער און שוץנגריבער.
באנאכט, שחעקט עלציק ווי א ניטגומער.
בלומקעס שיינע צעפ זעט מענטקען ווי א פעטליע אויס.

יעיסקע — א פאנאסטיש בעטלערל ביז די קני געבויגן,
מיט זיין הילצערן ביקסל אפן דינינקן אקסל,
אין אטאקע-טראט —
פירט אלעמען פאראויס! פאראויס!

באַלשעוויקעס אין סווינציאַן

האַרבסט.

אַרום סווינציאָן — די אומעטיקע קוסטעס,
געזעגענען זיך מיט אַזויפיל בלעמעלעך שמשאָויע.
די ראַבינע-ביימער רוימלען ווי אין אַ שווינדזוכט-פיבער.
דער רינשמאַק וואַלגערט זיך אין קאַלטע בלאַטעס.
איבער דעם טויטן זומער קלינגט אַ בלעטערדיק געוויין.

פאַרמאַג.

דער זונאוּפגאַנג ראַמט איין,
דעם פאַרוויכערטן שולהויף אין אַ פּורפורנער ראַם.
פאַרשפּעטיקטע פּליגן, זשומען אויס, פאַרמעקטע אַמאַלן.
אונטער בערג פון דאַלעס קרעכצן די שיינענדיקע שטיבער —
ליכט און ועלנט ליבן זיך אַף די זינקענדיקע ווענט.
אין העקדעש זיצט די נאַכט נאָך זיך אַליין שיווע —
קלאַלעם שליידערן דאָ די וועלט אין גרינעם גאַל.
די פאַרלויזיקטע בעמלער טאַגן.
זוניקע הענט קלייבן זשמעניעס נאַכט פון די שויבן
און דעם כּוּישעך דעם פאַרבליבענעם,
קומען באַלשעוויקעס מיט וואַרט און מיט קויל פאַריאַגן.

באַלשעוויקעס אין סווינציאן

באַלשעוויקעס — שפּאַנענדיקע לענדער :
האַרמאַטן, מענמאַשן און פּערד,
ווי פון דער ענדלאַזיקייט ציען און ציען
און טריימלען פון די אוראַלמע געסעלעך יאַרהונדערטן
אומעט אַרויס.

באַלשעוויקעס מיט ביקסן צו שמריקלעך געבונדן,
ווי קינדער וואָס שפּילן זיך אין סאַלדאַטן.
אַף די שטאַלצע מונדירן — לאַמעס אַף לאַמעס.
אַף די בראַנדיקע לייבער — רויע, ניט-פאַרבונדענע וואונדן.

באַלשעוויקעס הינקענדיקע — אַף קוליעס,
ווי זקיינים אין אַ טרויער-מאַרש געבויגן ;
אין די יונגע ריפּן זשאַווערן פּוליעס,
דער שלאָף לעשט די מאַטע אויגן.

באַלשעוויקעס בראַווע — אַף פאַרמאַרעטע פּערד.
פאַראוים דער הונגער — אַ צאַרנדיקע פּאַן ;
באַלשעוויקעס אין בליץ פון העלע שווערדן,
אין פייער געלאַדענעם אַנגעמאַן.

נאָר דוועירקע האָט פון דעם שענסטן באַנינען,
הינטער שימל פון קרישלידיקע ווענט זיך באַהאַלטן.
פּאַסיקלעך מאַג, אין שפּאַרעס פון לאַדנעס פּאַרריגלעטע,
ווייזן איר, ווי דורך שטיקלעך צעבראַכענעם שפיגל:
מענטשן מיט האַס, מיט טרוקענע גומענס,
מיט באַפּאַנצערטע טראַנמעס — אָף ביינער פון פּערד,
ווי דורך טכיאַס-האַמייסיס קומען און קומען.

און דוועירקע שעפטשעט נאָר איין טפילע איבער און איבער:
— אוי, עלציק וואו ביסטו, מיין איינציקער, מיין ליבער?
דיין ליכטיקייט האָב איך געזען,
ווען דער יונגער פרימאַרגן —
האַט די אַלטע נאַכט, אויג אָף אויג, באַגעגנט
און אַזש אין לעכער פון בוידעמער
די פינצטערניש געוואָרגן.

— אַזויפיל לויטערקייט,
איז נאָך אין מיין יעדן גליד פון דיר פאַראַנען.
אין געיעג פון פאַרמאַטערטע פּערד,
אין געשלעג פון פּאַלנדיקע עראַפּלאַנען,
געפין איך די שטילסטע שטילקייט אין מעשוּגענעם געברום
און רוף צו דיר,
פרום ווי אַ ווינטעלע, וואָס וויגט קוים אַ צווייגל אום:
קום צו מיר מיין ליכסטער אוי, קום;
דיינע האַר — קאַשטאַנענער שאַמען,
האַב איך אין מיין איינזאַמען שאַטן,
אין טרויער זיך שוואַרצן — געזען.

די מיל שמומט און פוסמע דעיוזשעס שימלען.
בעהיימעס גריוזשען די מאַכיקע ווענט פון שטאַלן.
אַף פאַרשנייטע שמעגן טונקלען זיך שאַטנס פון טאַרבעס.
דער הונגער איז ווי אַ סקעלעטן-ריז באַפאַלן.

אין פאַרלאַזטן, לידאַוונע-הויף —
שטאַרבן נעכט פאַר בענקשאַפט נאָך באַדאַנען ;
לעס ראַכע-פייגעס קוזניע,
גייט די זון אַף געשוואַלענע קינדער אויף.

נאָך אין פּרילינג האַט דער דייטש,
די רויע זאַנגען מיט שווערדן געשניטן
און אין דער בליענדיקער ערד,
דאַס ברויט — אַף האַרץ צעשאַסענעם געביטן ;
אַ פּריילעכע וואַראַנע האַט געגריסט,
יעדער שטעכלקע פון צעפליקטן קאַרן —
איז געלעגן דער זומער אַף שאַרפן פון דערנער
און אַף בלוט און מיסט — אַקאַרעדיקע טעג געבאַרן.

שלאכטן הייצן די פראסטיקע הימלען.
נעכט פינקלען מיט גליענדיקן אש פון פארברענטע מענטשן.
פאשמענער גאס שרייט מיט קוילעס פון נאענטע הארמאטן —
די שטיינער רירן זיך, ווי וועמען צו באפאלן.

דער הונגער האט דעם „פרייסישן קעניג“,
אין א גיגאנטישן פענכער צעבלאזן.
אין העלן פראסט בלויט ער אוועק
און כאלעמט פון פיר איילן רו —
אונטער טאמוזדיקע גראזן.

דעם פראסט האט די רעציקע אפגעלאזט.
די נעגל אין שניי איינגעגראבן,
ווי גראבלענדיק אליין זיך א קיווער,
ליגט דער פרייסישער קעניג,
מיט זיין בלעכענער קרוין — פארזשאווערט, באזיגט ;
איבער אים, ווארעמע שנייעלעך,
צעשיינען דעם ברוד אין זיינע גלאצנדיקע אויגן.

הינטערן שמעמל — די קווארע-לייט,
פאַרגרילצן די מעסלעסן מיט טרויעריקע רידלען.
אין קוואַרים-שטיבל,
האַט די זון — דורך די לעכער פון דאַך,
אַף די טהאַרע-ברעמער, דעם ליכטיקן שניי צעגאַסן.

לייע — „די מאַלקע פון פרייסישן קעניג“,
גלעט אַן אַלטן זויג-קינד מיט די פאַרבראַכענע פינגער
און טונקלט פרום דעם גאַלד פון פראַסטיקע טעג,
מיט איר צעהויקערטן שאַטן ;
לייע — די מאַלקע פון פרייסישן קעניג,
איבער אַ פאַרטערטער טכינע בעט :
— אוי, גאַט,
פון הימל קיין סווינציאָן, אין אַ געשטאַלט פון באַמבעס קום —
דעם הונגער און די באַלשעוויקעס ווי אַ מאַגיפע אויסראַטן.

אין אַ שטיבעלע פון שימענישעק

יעיסקע „שפרייזט“ אין וועג — א העלד
וואָס האָט מיט ריזן-פּים אָפּגעשטופּט סווינציאָן,
כאַטש ניט איין ווילדע נאַכט
מיט הינט, מיט שטורעמס און מיט וואַלד,
איז נאָך ביז עלינקען פאַראַן.

די שפּעטע זון — הערשלעפּט,
אין אַ שטיבעלע אָן אַלמס.
די גלידער — שווער און קאַלט.
נאַכט און נידעריקע הויכן אין שימענישעק —
נאַט איז מיט וואַלקנס פאַרקלעפּט,
דאָס דערפּל איז טויונט מאַל בלינד.

דאָס שטיבעלע ווי פון אַ טרוים פאַרבלאַנדזשעט,
שמעקט מיט מאַך, מיט רויך, מיט ערדענעס דיל.
די שויבן — בייזע צאַצקעס,
פאַר דעם ווינט זיך צו שפּילן.

מען זאָגט,
ניט איינמאַל וואַלט שוין דאָ,
די לעוואַנע אין פּראַסט זיך געביטן ;
נאַר צשיצשילע — די אוראַלטע טרעפּערקע,
האַט דעם טיוול אויסגעמיטן.

מען זאָגט,
די נאָענטע שלאַכט אַצינד,
טרייסלט ניט די ווענט פאַר רעציקע —
יעזוס אַליין,
פאַרוויגט אַזוי דאָס דערפּעלע אין זיינע אַרעמס.

אין א שטיבעלע פון שימענישעק

שימענישעק הירזשעט מיט פערד און מרוקעט מיט כאזירים.
עס נאגט מיט פרעמדער ערד, מיט אומהיימלעכן הימל.
דורך באדאנען געלט דער פארשנייטער הארבסט.
פון אלע וואלקנס איז זי גרויער.

זי מיינט —

זי איז א כמארע אַזש פון מאבל געבליבן
און מענטקע, בלומקע, יעיסקע,
געשטאלטן פון געהענעם פארטריבן.

מענטקע הערט,

עס רופט די ווייט —

מיט קוילעס פון צעריסענע סאלדאטן.
בלומקע מיט אן אויער צו דער ערד,
שרייט:

אַזש קיין אַמעריקע — צום טאַטן.

ערגעץ אָף אַ בידעם,

וואַלגערט זיך דער טאַטע — אין פאַרגעלטע בריוו.

די ווערטער זיינע — שפיציקע ווי שפיזן.

די שורעס אויסגעשטעלט ווי גראַמעס.

בלומקע האַפט,

זי וועט אַמאָל די גראַמעס לאַנג אַזוי מעקן,

ביז ס'וועט דער טאַטע פּלוצלונג פון די בריוו אַרויס —

מיט טאַרט, מיט מילך און מיט צוקערקעס.

דאס שטיבל קארטשעט זיך אין שפאן פון דוירעס.
אין די קלעצער וואוינען פארצייטיקע ווינטערס
און שפיגען וועבן נעצן דורך די מאַכיקע בערד.
באגיגען וועט באדאנע,
אין וויימן וועג פעדערן די קינדער ;
אַבער איצט,
אַז די פינצטערניש איז ווי איר צאר נאָך גרויס,
נאָר דורך דעם שמרוי פון פארוואַנעמן דאָך
אַ קאַלטער שטערן בליצט,
ווי אין געפעכט אַ פינקלענדיקער שווערד —
וויל זי פון אַלטינקן שטיבעלע,
די מיעסע נאכט מיט שיינע מאַיסעלעך פאַריאַגן :

כ'וועל די מאַיסעלע ניט אָנהויבן —
אַמאַל איז געווען,
אַמאַל איז געשען,
קעדעי איר זאַלט מיר, קינדער, גלויבן.

איך וועל פאַר אייך ניט אויסקלערן,
מענטשעלעך פון היילן
און פון פליענדיקע בערן,
וועל איך ניט דערציילן.

נאָר פון וואונדער פראַסטע,
ווי ס'קען די שיינקייט זיין אַ רויבער —
וועגן קינדער — דורך פראַסט,
דורך וואַלד און שמערנדיקן צויבער.

אין א שטיבעלע פון שימענישעק

אינע האט געהייסן בלומקע,
ווייל אין דעם שענסמן פעלד
געווען וואלט זי די שענסמע בלום ;
אין שווארצסמן מאזל — העל.

די אויגן — ליכטיקער קומער,
דאס הארץ — ווארהאפטער קישעף ;
א האפעלע קלארע זומערס,
אין בלאטע פון דעם יישעוו.

אוי, קינדער, דאס צוויימע —
געהייסן האט בומע,
ווייל מיט איין אויג פארדרייט
האט זי געזען אלץ קרום.

בלומקע עלף און בומע צוועלף,
זיינען מיט דעם ווינט אוועק —
זען ווי ס'גלאצט אין וואלד די שרעק,
הערן מאיסעלעך פון וועלף.

אז שוין דריי טעג און דריי נעכט
האט זיי אן ערגעץ — וואו פארטראגן,
לאזט דאס גאנצע שמעטל זיך
אף דעם בייסוילעם שיידים יאגן.

מען זעט —
שמערן בויען הייזעלעך אף פראסטער ערד.

מען הערט —
פון ביידער קומען קינדער מיט סיווע בערד.

א בייזע לעוואנע גרינט,
אין דעם קווארע-שטיבל ;
א וואלקנדיקער מעס בינדט,
דעם פראסטמיקן הימל.

ברענענדיק שטעטל

א וויכער — איז דער שניי
א זויבער-טאנץ אוועק
און קייקלט אין געדריי —
א צעהוליעטע שרעק.

טאנצן פאלעס פון זקיינים
און לאטעס פון פאטשיילעס —
שטופן ווינטיקע קוילעס,
די געסעלעך אינאיינעם.

דער שניי האט בערג צעשמעלט
אין די טיפסטע טאלן
און א טאכריכים-זוועלט
אלעמען געמאלן.

דער שניי האט הויך פארשאמן,
פון „קומסע“ די העכסטע גראון
און אפילע א שאמן —
פון די קינדער ניט געלאָזן.

עס זאגט צו — מיט פארדאכט,
דאס אייז פון דער וויליע:
ברענגען זיי אין פרילינג,
אף בלאַנדזשענדיקע קרויעס.

אין א שטיבעלע פון שימענישעק

דער ווינטער איז מיט גאר זיין ביז
מיכאלישעק באפאלן,
גאר די מאלקע לאקשנדריי וויים —
צי ס'זעט דער פראסט ווען פאלן.

אן בלומקען און אן בומען,
זיצן צוויי שטיבער — פרינדליקע וואונדן;
די ווענט בויגן זיך קרומער,
מיט קארבן פון קאלך, פון דויעס צעשונדן.

אף די שטרויענע דעכער
וואקסן שנייאיקע טורעמס —
סאי מאלאכים, סאי שיידים
פון זילבער אויסגעפורעמט.

דא ראנגלט זיך דאס לעבן,
ווי פארן זאגן ווידע.
די פעקארניע איז מיט טשאד
און מיט סאזשע א נגידע.

ס'הוסט דער קוימען דורך א וואנט,
אין פייערן פון פראסט צעשפיגלט.
פון מאלעך-האמאָוועס — די פליגלען,
צו דערלאנגען מיט דער האַנט.

און וויפל מאָל ס'איז די זון
אין מאירעוו שוין געשטאַרבן,
אזויפיל מאָל איז די נאַכט
געווען איר נייער קאַרבן.

נאָר איצט, האָט דעם אַוונט
די פינצטערניש פאַרשלונגען
און ס'דאַכט עס איז די זון —
אַף אייביק שוין געזונקען.

שוין האָט דאָס שטעטל אויסגעציילט
יעדן שאַטן פון פיר נעכט,
דער פראַסט — אַ כאַלעף דורך דעם וואַלד,
האַלט די צווייגן אין שעכטן.

פעטרושקע דער קוימענקערער
איז פון אַ קלעמערדיקן שלאָף,
צום פאַכאָד פון פראַסט און פון וואַלד —
אין אַ נאַכט אזא אַנטלאָפן.

עפעס אַ כליפען אַ פאַרשטיקטן
די פרירנדיקע שוואַרצקייט טראַגט,
ווי ס'וואַלט אַ טייוול אַ צעפליקטער
אַף זיין צעריסנקייט געקלאַגט.

אַ רייסן זיך פון מאַכנעס פליגן —
דורך שפינוועבדיקע פעדים;
אַדער אַ וויסטער הוזשען אזא,
פון שפרינגענדיקע שיידים.

אין א שטיבעלע פון שימענישעק

פעטרושקע יאגט ארום בייסוילעם,
דעם פארבארגענעם קלאגן.
באם פארקן — די זינדיקע קווארים,
ווילן די ערשמע טאגן.

ער זוכט א געוויין,
ווי פון א ניט-דערקוילעט קינד;
ס'וואלט די שרעק אליין,
געוויס דערשראקן זיך אצינד.

גענטער, גענטער ווערן,
סיי די קוילעם, סיי די זון —
ס'קען פעטרושקע שווערן,
ער האט דעם גוואלד געפונען.

ער שארט דעם שמילן שניי
פון דער שרייענדיקער ערד,
פלוצלונג ווי דורך צויבער —
א טיפער געהענעם ווערט.

דער גאנצער געהענעם —
א ברונעם די גרויס;
פון דעם בלאטיקן בלומ,
שרעקט א קאפ ארויס.

העכער — אף א שימלדיק ברעט,
וויגט זיך א שימלדיק קינד —
א קאל ווי צום טהוים עפעס רעדט,
דער ברונעם איז מויב און בלינד.

גיך איז דאָס שטאַרקע שטעמל,
דעם געהענעם באַפּאַלן:
מיט טוירעס, מיט שמריק, מיט הינט,
מיט פּערד פּון אלע שטאַלן.

פלינק און פלינקער, אָף די שמריק אַראָפּ —
דער ברונעם שלאָגט מיט שטיקער ווענט.
בומע שטאַרט מיט פּלוּצלונג גרויען צאָפּ,
זי האָט דער זון אַזש ניט דערקענט.

און בלומקען אויך האָט מען געפונען,
נאַר איצט איז זי — אַ בלויער מעס;
מיט אויגן פון נעץ צעגעסן,
גרוילט זי דעם גרוילנדיקן ברונעם.

איר בלוט האָט דעם כוּישעך געליכטיקט,
אירע וויעס האָט דער פּראָסט פּאַרקלעפט.
פאַר די בלאַנדע, וואַנזיניקע צעפּ —
האַט פעטרושקע איר פון טיף געשלעפט.

אין א שטיבעלע פון שימענישעק

פיר מעג זיינען געווען דא
איין לאנגע, לאנגע נאכט,
האט די פינצטערניש — א קרא,
אזא וועלט אויסגעמראכט :

א האמער בוים און בוים
זיך בלינדע היילן.
א מעסער הייסט דעם טויט
אליין זיך קוילען.

א ניט-געבארענער,
האלט ניט-אויסגעוויינטע טרערן
און זעט דורך יעדער טרער,
פון וואס איבערמארגנס קלערן.

וואסער וואונדער האט זיי פארפירט,
האט בומע — אליין פארגעסן.
זי ווייס אז לענגער נאך פון צייט,
איז אין הארץ דער טויט געזעסן.

און ווען דער קרישלידיקער ברונעם,
האט גענומען — קופעס יארן שיטן,
האט בומע הענט מיט הענט פארבונדן
און מיט בלומקען אף א ברעט געריטן.

אז דאס מידע ברעטל
האט געמוזט זיך שפאלטן,
האט דאן בומע — בלומקען
אף א פום געהאלטן.

אבער די געטרייע פום
האט ניט געקענט לאנג דינען ;
אף די אויגן — דורך די האר,
געפויזעט האבן שפינען.

און ווייל געוואוסט האָט בומע זיכער,
אַז אַלץ איז שוין צו שפעט — צו שפעט,
האַט זי געהאַלדזט איר גיך און גיכער
און פרום צו איר אַזוי געהעדט :

גיי בלומעלע, בלומעלע גיי,
אין אַט דעם קאַלטן, בלינדן גרונט —
וועסט דאָ פאַרבלוטיקן דעם שניי,
אין הימל זאַלסטו זיין געזונט.

און באַלד, אוי, גוטע בלומעלע באַלד,
וועל איך צו דיר אויך קומען! קומען!
מיר וועלן נאָך שפּאַצירן אין וואַלד
און קלייבן שטערן — אַנשטאַט בלומען.

אַף אַ וויילע לאַמיר זיך געזעגענען.
אויך דאָ אין טהוים איז גאָט פאַראַנען.
גאָט איז גיכער פון אַלע באַנען.
מיר וועלן אין הימל זיך באַגעגענען.

מיט אַזויפיל פּראַסט און מיט אַזויפיל שיידים,
ווי לאַנג קען איך דאָ אַף דעם ברעטל שטיין ?

דער טויטער ברונעם האָט דערלעכט אַ לעצטן קוש.
דער פּוסטקייט האָט צעפליקט — אַ לעצט געוויין.

אין א שטיבעלע פון שימענישעק

אָף אָט — אַזאַ וויילינקע
האַבן די קינדער זיך געזעגנט,
נאָר אין הימלשן וואַלד
זיך קיינמאַל, קיינמאַל ניט באַגעגנט.

אוי, יאַרן, יאַרן — שוואַרצע פייגל,
זיינען ווייט אַזוי פאַרפּלויגן.
בומע איבער באַבעדיקע טעג,
זיצט שוין געל און איינגעבויגן.

אין די פּרעסט פון מיטן שוואַט,
קומט זי נאָך אָף בלומקעס קייווער קלאַנגן
און קלאַנגט אַזוי נאַכט נאָך נאַכט,
ביז דער אַלמער קייווער הויבט אָן טאַגן.

די קינדער הערן,
צו דער פאַרענדיקטער מאַיסעלע זיך אַלין נאָך איין;
אַ לעצטער שטערן
פּרירט אַוועק — און ס'רופט אין וועג אַ פאַרטאַגיקער שיין.

עלציק

עלציק קלערט :
צי בין איך איינער פון דעם מענטשן-מין געבליבן ?
צי איז די וועלט געשטארבן
און מיר אליין באשערט —
פאר דעם זינד פון אלע דוירעס צו לעבן ?
און עפשער,
האָט שוין ווער צו קווארע מיך געבראַכט
און מיר כאַלעמט זיך אזוי — די וועלט אין קיווער ?
ער וואַגלט — אַ קאַשמאַר דורך קאַפּהאַקאַל.
ער פּראַוואַט אַ גליד זיך אַ ריס טאַן,
קעחעי פרעגן, זיך אליין, צי ער לעבט —
אַ רויטער שטראַם דערפּרישט — זיין שמויביק לייב.
ער שרייט דעם שרייענדיקן ווינט אַריבער,
ווי ס'וואַלט פּלוצלונג שלאַגן אים יעדער שמיין :
איך לעב — — — — — איך לעב !
און ווי מיט אַ פּרעמדן קאַל,
ברענגט דער ווייטער הילך נאַענטע ווערטער :
מאַמע, בערקע, מענטקע, בלומקע, יעיסקע.
און דוועירקע ?
זי לויכט אויף קעגן אים מיט אַ צעשראַקענעם שמייכל :
— אוי, עלינקע, על-ציק-ציק-ציק,
פאַר דיר —
די בלויע בלימעלעך — אין מיינע בלאַנדע צעפּ ;
פאַר דיר —
דעם רויען דופּט פון מיינע פּופּצן אַפּרילן.

עלציק — דער לעצטער מענטש,
איז דער קעניג און דער בעמלער פון „בואוויץ“.
ער פארנעמט א בלאַנדזשענדיקן קלאַגן ;
פון די פוסמע שייערס רוישט אַ ליידיקייט אַרויס,
ווי ס'וואַלט זיי ווער — פאַר געוויין געבויט.

אַרום אים —

שוועבן שטיקער שיימעס,
מיט פאַרגעלטע זונפאַרגאַנגען אין יעדן אָם.
די שיימעס ברעכן זיך און הויבן זיך אין ווינט,
ווי זוכנדיק זייער פאַרשוואַנדענעם גאַט.

פון כאַרעוון בייסמעדרעש פלאַטערן די שיימעס
און געפינען זייער וועג צוריק,
דורך די צעהאַקטע, גרינע שויבן
און לייגן זיך ווי לאַטעס אָף די צעלעכערטע לוכעס.

די שטומע שיימעס זיינען אַליין מיספּאַלעל :
אוי, געשמראַפּטער גאַט,
זאַל כאַטש ועלציק — דער לעצטער מענטש,
אין אונדזער ביזן כאַלעם בלייבן.

בואוויץ איז בלינדער געוואָרן,
נאָר קיין איינציק אויג איז ניטאָ —
וואָס זאָל די בלינדקייט זען.
די כורוועס זיינען טויבער געוואָרן,
נאָר קיין איינציק אויער איז ניטאָ —
וואָס זאָל דער טויבקייט הערן.

אפילע דער מאלעך-האַמאַוועס בלאַנקט דאָ איבעריק
און ברעכט פאַר לאַנגווייל די הוילע צווייגן,
און רעוועט סטאַם אַזוי אין ווינטיקן פּראָסט:
וויי! וויי!

ניטאָ קיין קאַפּ, קיין פּוס, קיין צאַן,
ניטאָ אין וואָס זיך איינצוגריזשען;
ניטאָ קיין סלופּ, קיין גאַנצער דאַך,
קיין גאַנצע ביימער אויסצופליקן,
כאַטש באַפאַל העס אייגענעם געביין.

שניי.

פרישער בלענד האָט דעם עלנט צעשיינט.
 אַזויפיל ליכטיקע שרעק אין באַדאַנעס אויגן,
 אַזויפיל אומרו אין די מידע גלידער.
 זי שמעקט מיט שטויב פון וויאַנענדיקע וועגן.
 אַרום איר, די קינדער — אויסטערליש-אַלמ.

קעגן באַדאַנען,

קוקט די שטילקייט — לעוואַנעדיק און בייז
 און ס'בליצט דער אומשולדיקער שניי,
 ווי מאַרד אין די אויגן פון אַ גאַזלען.
 אַפילע קיין געוויין פון איר עלינקען איז ניט געבליבן.
 קיין איינציקער נאַגל אין ערגעץ ניט פאַרוואַלגערט.
 קיין איינציקע וואונד צו ווייזן זיין פּיין.

בלומקע צעיאַמערט די וואַרנדיקע רו.
 פאַר מענטשקען איז בואוויץ — דער טויער פון געהענעס;
 אַפילע יעיסקע — דער אומבאַזיגבאַרער „העלד“,
 האָט פאַר אַזויפיל אומקום זיך דערקלערט באַזיגט.

פאַזע בייסוילעם פון בואוויץ,
 שאַרן זיך פיר שאַטנדיקע מענטשן,
 ווי זיי וואַלטן פלוצלונג פון די קוואַרים זיך אויפגעכאַפּט
 און אין איילעניש די לייבער פאַרגעסן.

א פארשנייטען שטוב — הינטער בואוויץ.
בא דער פארדעכטיקער טיר,
יאגט א וועכטער דעם פראסט —
שלאגנדיק אן ארעם אן אן ארעם.

וואס אדער וועמען היט דער וועכטער?
מענטשע ווייס:
מען היט די פוסטע שטוב,
די שיידים פון בואוויץ זאלן ניט באפאלן.
ער פירט אן אויג דורך א שפארע —
אינעווייניק די ווענט כאלעמען פון פענצטער,
ווי ס'כאלעמט א בלינדער פון אויגן.

באדאנען האלט דער אַמעם,
ווי ס'זאלטן נעגל איר געוואַרגן.
א גערוד פון באַרמענעס פארטרויט איר,
אז מאַכנעס מייסם היט דער וועכטער,
מען זאל זיי אהיים — אין בייסוילעם ניט פארנארן,
ווייל פארטאָג — קעגן גרויסער שלאַכט,
וועט מען פון די מייסם שטעלן באַריקאָדן;
און גיך ווערט זי געוואַר,
אז דאָ איז אויך עלינקע — א ציגל פאר באַריקאָדן.

אז דעם וועכטער איז א דרימל באפאלן,
 גאט ער אין כאלעם געבויט די העכסטע מייסיס-ווענט,
 דאס ליכט פון אייביקייט צו פארשטעלן.

ער גיט א באפעל

און גאט ווערט אין צויבער צערונען,

און ער אליין ווערט — גאט ;

ער גיט א באפעל

און ס'קערן וועלדער זיך איבער,

דער הימל ווערט — ערד און די ערד ווערט — הימל.

דעם וועכטערס כאלעם פלאצט — א פוילנדיקער בלאטער.

ער כאפט זיך אויף — דער גאט איבער אלע געטער.

פלוצלונג, זעט ער די מייסיס זיך רירן.

איין מעס דעם אנדערן צארט אזוי גלעט

און גלעט דעם פאכאד פון לייב ארויס —

און מורמלט :

— עלינקע שטיי אויף,

שטיי אויף מין קינד,

אויב אפילע דו ביסט טויט.

דער טאטע האלט אמעריקע שוין גרייט,

מיט אט — אזויפיל :

גליק.

באדאנע נעמט עלינקען פאר די שטייפע הענט ;
מענמקע פאר א פוס, בלומקע פאר א פוס,
און יעסקע — פאר דעם בלאנדן קאפ,
ווי אלעמאל, פאראוים —
דורך נאכט, דורך פראסט און דורך וואלד :
מ-מ-מען מוז מיט ע-לינ-קען פון ג-ג-גע-הענעם אנטלויפן,
וועט ער שוין ל-ל-לעבן,
ער וועט שוין מוזן לעבן-לעבן-לעבן.

פון ווייט היט דער וועכטער,
ווי פיר טויטע גאנאוויס,
איילן דורך דעם באנאכטיקן וואלד :
קיין מיכאלישעק, קיין מיכאלישעק.
אין זייערע לעוואנעדיקע הענט,
וויגט זיך דער געגאנוועטער מעס — א לעבעדיקער מולטער.

שרעק ווערט — פראסט און פראסט ווערט — שרעק,
און ביידע איז דער וועכטער אליין.

וויפל יאמער קען די שטילקייט פארבארגן,
וויפל שווארצקייט קען די פינצטערניש זען,
וויפל טרויער קען דער טרויער טרויערן,
האט באראנע געוויזן מיט הילפלאזע הענט —
איבער עלינקעס קיווער פארבראכן.

צוריק אין סווינצואן.
אין פארשטומטן העקדעש,
מאָנט אַ זוניקע גומסקייט דעם מעטורעפס קלאַלעם.
לעם קלויסטער,
בעט זיך די איינזאמע געטשקע אַ פריילעכן שטיין —
פעלט אָבער מעישקע-זשוליק די באַקאַשע צו דערלאַנגען.

באַדאַנע האָט דאָ בערקען געפונען — אַ טראַנמעדיקן דאָרן :
אַ פאַרגרינטע כמאַרע — אָף העלע, פּרילינגדיקע בלאַטעס
און עפעס באַלבעט ער מיט אַזאַ קוואַקעדיק געוויין,
ווי ס'וואַלט דער רואַך פון אַ זשאַבע אין אים אַריין.
זיינען איצט שוין אַלע דאָ :
בערקע, מענטשקע, בלומקע, יעיסקע,
אַפילע עלינקעס ניט-זיין, איז אויך מיט אַלעמען דאָ.

באַדאַנעס האָט קען איצט אַזויפיל ליבן :
— קינדערלעך, ווער קען טרעפן,
וויפל פרייד דאָס האַרץ קען האַלטן ?
וויפל יאָס, קען זיך שפּיגלען, אין איין זוניק וואַרט ?

זי ווייזט די קינדער,
דורך דעם טאַטנס בריוו, ווי דורך אַ שפּאַקטיוו :
אַמעריקע — — — — — אַמעריקע !
אַ—מע—רי—קע !

אונטער דעם מאזלדיקן ראבינע-בוים,
 וואָס האָט אַלע שלאַכטן אָפּגענאַרט,
 זיצט יעיסקע: זעקס פאַרטריקנטע פּרילינגס
 און הערט ווי מענטקע אַזוי אומעטיק פאַרטרויט:
 — יעיסיןקע, מיר זיינען ניט קיין ברידער.
 דיין מאַמען האָט אַ שלאַכטפעלד צוגענומען.
 אין אירע טויטע אַרעמס פאַרקלעמט,
 האָבן מיר באַס שייַן פון קאַנאַנען דיך געפונען.
 מיר זיינען ניט קיין ברידער, יעיסיןקע.
 מיר זיינען מער, אוי, מער ווי ברידער.
 מיר זיינען טויזנט מאַל ברידער.

יעיסקע קרימט די קלוגע קנייטשן אַפן קינדישן שמערן
 און צעקלינגט זיך מיט אַזאַ געוויין,
 אַז עס קישעפט דעם „העלד“ פון אים אַרויס.
 איבער אים פלאַמט דער ראַבינע-בוים,
 ווי דאַס פאַרוואַלגערטע בלוט פון זיין מאַמען —
 ער הערט איר קאַל אין די אומרואיקע בלעטער;
 גאַט שפּילט זיך גלייכגילטיק מיט דעם פלאַפלענדיקן בוים,
 ווי ער וואַלט פון זיינע טרערן געשפּאַט.

יאר — טויזנט-ניין-הונדערט-צוואנציק.
א פור פויעט קיין ווילנע.
ארום, פרואווט פייער — לעשן פייער,
כאטש ערגעץ זאגט מען,
רוען שוין די מידע שווערדן אין די שידן.

בערקע שרעקט בלומקען,
אז ס'וועט די פאדלע ניט דערסאפען ביז אמעריקע.
באדאנע הילכט מיט ליכטיקן געלעכמער.
מענמקע און יעסקע פון איין בענקשאפט געפירט,
טראגן זיך אף אן אויסגעקלערטן שמערן
און טרוימען אויס אזא מאזל, וואס כאשערט עמעסע ברידער.

דער בייטש טאנצט אין דעם פורמאנס האנט
און שניידט א שטויב ארויס פון דער באבעדיקער קליאטשע.
פון יענער זייט בארג,
האבן די קינדער מיט א לעצמן בליק,
אזש קיין אמעריקע — פארפירט סווינציאן.

▲▲▲
אויב איך וועל ניט זיין קיין זיידע,
ווען ס'וועט מיין אייניקל די וועלט דערזען —
וועט אים א זונפארנאנג דערמאָנען,
אז איך בין אמאָל געווען.

לאַכן וועט מיין אייניקל מיסמאָמע,
העלער פון מיינע קינדער —
איבער ברוך פון צעשמעטערטע צאמען,
וועט ער עפענען דער וועלטס וואונדער.

ווען ס'וועט די ערד — מיין הימל פארהילן,
וועט דער מאַרגן באהעפטן אונדז ביידן —
איז אויב איך וועל ניט זיין קיין זיידע,
לאַמיר קינד, אין אמאָל און איצט, זיך שפילן:

דו — ווי א בליץ, אין פינצטערניש באהאַלט זיך,
איך וועל דיך אין זויבערע מאַרגנס געפינען;
און מיך — זוך אין א בוך אַן אַלטן,
וועסט דורך שטערן און דורך פייער מיך געפינען.

און א מאַיסע וועל איך דיר דערציילן —
פון אַזא צייט,

ווען מען האָט דעם טויט געקענט אַזש ליבן.

א מאַיסע וועל איך דיר דערציילן,

פון אַזא סרייפּע ווען פייגל ברענען אין פליען,

ווען קאַכיקע יאַמען — די גרונטן בריען;

פון אַזא סרייפּע,

וואָס קען די ווייטסטע יאַרן פאַרזערן

און עפשער וועסטו, אַ, מאַרגנדיק אייניקל,

דעם אַש נאָך קערן.

פון אונדזער פיין האַבן מיר לאַווע אויסגעשלאָגן

און פאַר דיר געלאָזן,

אונדזער טויט — אַזא ליכטיקן זיג:

דעם לעצטן שאַטן פון נעכטן צו פאַריאַגן.